

SUY NGHĨ RỘNG - LÀM CÓ CHIỀU SÂU

GÓP PHẦN BẢO TỒN ĐA DẠNG SINH HỌC KHU BẢO TỒN THIÊN NHIÊN ĐẤT NGẬP NƯỚC VĂN LONG

*Xây dựng một dự án cộng đồng góp phần bảo tồn đa dạng sinh học
Khu Bảo tồn thiên nhiên Đất ngập nước Văn Long, huyện Gia Viên, tỉnh
Ninh Bình (VIE / 01/008)*

gef GLOBAL ENVIRONMENT FACILITY
INVESTING IN OUR PLANET

Empowered lives.
Resilient nations.

BỐI CẢNH QUỐC GIA

Khu Bảo tồn thiên nhiên đất ngập nước Vân Long nằm ở huyện Gia Viễn, tỉnh Ninh Bình. Khu bảo tồn này là sinh cảnh của Voọc quần đùi trắng được nhóm chuyên gia linh trưởng của Tổ chức Bảo tồn thiên nhiên thế giới (IUCN) liệt vào loài bị đe dọa nguy kịch và nằm trong danh sách nhóm 25 loài hàng đầu thuộc bộ linh trưởng bị đe dọa nghiêm trọng nhất. Do nhận thức về môi trường của cộng đồng và mức sống còn thấp, cộng đồng địa phương đã khai thác quá mức các tài nguyên của Khu Bảo tồn để mưu sinh hàng ngày, dẫn đến mất đa dạng sinh học (ĐDSH) và chặt phá rừng.

Ngoài ra, săn bắn bất hợp pháp của cư dân địa phương và người ở nơi khác đến cũng là một vấn đề rất nan giải trong vùng và là mối đe dọa chủ yếu đến công tác bảo tồn ĐDSH. Mặc dù tỉnh đã công nhận khu vực này là khu bảo tồn thiên nhiên của địa phương, nhưng việc đầu tư cho công tác quản lý và bảo vệ khu bảo tồn còn rất hạn chế. Mục đích của dự án là xây dựng một mô hình bảo tồn gắn với phát triển nhằm khuyến khích sự tham gia của cộng đồng trong công tác bảo tồn và sử dụng bền vững nguồn tài nguyên sinh vật và hệ sinh thái đất ngập nước ven sông thuộc Khu BTTN Vân Long. Dự án được triển khai ở 7 xã thuộc vùng đệm của Khu BTTN. Dự án tập trung vào việc xây dựng năng lực cho các cộng đồng và lãnh đạo địa phương về công tác quản lý Khu Bảo tồn thiên nhiên, các hoạt động giáo dục và nâng cao nhận thức phục vụ công tác bảo vệ lâu dài Khu Bảo tồn thiên nhiên. Dự án cũng nhằm mục đích xây dựng và thử nghiệm chương trình giảng dạy về môi trường, gắn việc giảng dạy về bảo tồn ĐDSH với các môn học khác có liên quan ở các trường tiểu học và trung học, sử dụng Khu BTTN làm ví dụ cho các hoạt động dạy và học về môi trường và bảo tồn ĐDSH của nhà trường. Việc tạo sinh kế thay thế cho cộng đồng địa phương sống tự cung tự cấp hàng ngày dựa vào các nguồn tài nguyên của khu bảo tồn sẽ giảm bớt được áp lực của cộng đồng lên các nguồn tài nguyên của khu bảo tồn và như vậy, sẽ góp phần vào công tác xóa đói giảm nghèo trong vùng.

CÁC BÊN THAM GIA DỰ ÁN

- ◆ Hội Nông dân xã Gia Vân, huyện Gia Viễn, tỉnh Ninh Bình.
- ◆ Các cấp chính quyền xã và Hội Nông dân của 7 xã tham gia dự án.
- ◆ Ban Quản lý Khu Bảo tồn thiên nhiên Vân Long.
- ◆ Trung tâm Khuyến nông tỉnh Ninh Bình.
- ◆ Hội Nông dân, Phòng NN và PTNT và Phòng Giáo dục của huyện Gia Viễn.
- ◆ Đại học Quốc gia và Hội sinh thái Việt Nam.

MỤC ĐÍCH CHÍNH VÀ CÁC MỤC TIÊU CỤ THỂ

1. Đóng góp vào công tác quản lý và bảo vệ khu bảo tồn thông qua việc thành lập các nhóm bảo vệ cộng đồng, xây dựng quy định của cộng đồng, cũng như xây dựng năng lực quản lý khu BTTN của địa phương.
2. Giảm bớt áp lực của cộng đồng đối với các nguồn tài nguyên thiên nhiên của Khu bảo tồn bằng cách tạo ra các sinh kế thay thế cho cộng đồng địa phương, từ đó sẽ góp phần vào việc xóa đói giảm nghèo trong vùng.
3. Nâng cao nhận thức về môi trường và nâng cao hiểu biết và tri thức của cộng đồng, các nhà lãnh đạo địa phương và các bên liên quan về bảo tồn ĐDSH và phát triển bền vững, về Quỹ Môi trường toàn cầu (GEF) và Chương trình tài trợ nhỏ của GEF (Chương trình GEF/SGP).
4. Tăng cường năng lực của Hội Nông dân xã trong quản lý dự án môi trường và xây dựng mối quan hệ cộng tác của các cấp địa phương để hỗ trợ và phát huy cộng đồng và Hội Nông dân xã giải quyết các vấn đề về môi trường và thúc đẩy phát triển bền vững.

TÍNH CHẤT CỦA HÀNH ĐỘNG - HIỆN TRẠNG THAM GIA VÀ TÌNH BỀN VỮNG CÁC HÀNH ĐỘNG

1. Xây dựng năng lực của địa phương về quản lý và bảo vệ khu bảo tồn thiên nhiên. Tổ chức các hội thảo tập huấn và các chuyến khảo sát, học tập về công tác quản lý và bảo vệ khu bảo tồn thiên nhiên, về các kỹ năng tổ chức các hoạt động nâng cao nhận thức về môi trường.

2. Thành lập các nhóm bảo vệ cộng đồng và xây dựng quy định của cộng đồng về quản lý và bảo vệ khu bảo tồn.

3. Triển khai các hoạt động nâng cao nhận thức về môi trường và giáo dục môi trường.

4. Hỗ trợ kỹ thuật và tài chính cho đối tượng cộng đồng địa phương để triển khai các hoạt động tạo thu nhập cho các hộ gia đình

CÁC KẾT QUẢ ĐẠT ĐƯỢC, NHỮNG THAY ĐỔI, TÁC ĐỘNG CHÍNH SÁCH

1. Xây dựng được các cơ chế khuyến khích sự tham gia của các cấp chính quyền và các cộng đồng địa phương trong công tác quản lý và bảo vệ Khu BTTN. 7 nhóm bảo vệ cộng đồng được thành lập và hợp tác chặt chẽ với Ban Quản lý Khu Bảo tồn trong công tác bảo vệ Khu bảo tồn. Xây dựng được quy định của cộng đồng về quản lý và bảo vệ Khu Bảo tồn và được các cấp chính quyền các xã tham gia dự án thông qua và được áp dụng ở tất cả các xã tham gia dự án.

2. Năng lực quản lý Khu bảo tồn, đặc biệt là tổ chức các hoạt động nâng cao nhận thức và du lịch sinh thái của các xã tham gia dự án được tăng cường. Trong các hoạt động xây dựng năng lực, dự án nhằm vào các đối tượng là những người lãnh đạo xã, các tổ chức quần chúng và các nhóm bảo vệ cộng đồng. Dự án đã tổ chức nhiều hội thảo tập huấn và các chuyến khảo sát, học tập nhằm mở rộng tri thức và nâng cao các kỹ năng quản lý khu bảo tồn thiên nhiên của họ. Hệ thống loa phát thanh đã được lắp đặt và tăng cường tuyên truyền có hiệu quả, kể cả nâng cao nhận thức cộng đồng về Khu Bảo tồn và các chương trình/chính sách của Chính phủ.

3. Các hoạt động nâng cao nhận thức về môi trường và giáo dục môi trường được tổ chức thực hiện. Các nhóm đối tượng chính là các em học sinh phổ thông và quần chúng nói chung. Chương trình giảng dạy về môi trường và các hoạt động ngoại khóa được xây dựng và thử nghiệm ở các trường tiểu học và trung học. Bảo tồn ĐDSH được lồng ghép với các môn học liên quan, như sinh học, địa lý, hóa học, v.v... trong các trường tiểu học và trung học, có sử dụng Khu bảo tồn thiên nhiên làm ví dụ cho các hoạt động dạy và học về môi trường và bảo tồn ĐDSH của nhà trường. Các cuộc thi và các chiến dịch về môi trường được tổ chức để kỷ niệm các ngày môi trường như Ngày Môi trường thế giới, Ngày ĐDSH, v.v... Những sự kiện đó đã thu hút sự tham gia tích cực của cộng đồng.

Ảnh: Lê Bích

4. Các hoạt động tạo thu nhập được xác định và thử nghiệm nhằm giảm bớt áp lực khai thác các nguồn tài nguyên thiên nhiên của Khu Bảo tồn thiên nhiên. Dự án đã hỗ trợ kỹ thuật (thông qua tập huấn kỹ thuật và các chuyến khảo sát, học tập) và hỗ trợ tài chính (thông qua chương trình quay vòng vốn vay) cho 100 hộ gia đình trong các hoạt động chăn nuôi gia súc - nguồn thu nhập chính của cộng đồng trong vùng dự án. Những giống bò và lợn mới được đưa vào chăn nuôi, tập huấn kỹ thuật được tổ chức về các dịch vụ thú y và nhân giống. Để xử lý chất thải gia súc, mô hình khí biogas đã được xây dựng. 7 hầm khí biogas đã được xây dựng phục vụ trình diễn và 70 hộ gia đình đã được vay tiền để lắp đặt hầm khí biogas.

5. Các kỹ năng và năng lực của các đối tác và các chuyên gia của dự án được tăng cường. Đơn vị thụ hưởng dự án đã có được các cơ hội tham gia các hoạt động đào tạo về quản lý dự án và trao đổi các chuyển tham quan các dự án thuộc Chương trình GEF/SGP. Thành công của dự án đã góp phần nâng cao mức độ tin cậy của họ với các cấp chính quyền và cộng đồng địa phương. Đơn vị thụ hưởng dự án xây dựng được mối quan hệ cộng tác tốt với Ban Quản lý Khu bảo tồn và các cơ quan liên quan của chính quyền địa phương, như Sở Khoa học, Công nghệ và Môi trường, Sở NN&PTNT tỉnh và các cơ quan khoa học cấp trung ương, như Đại học Quốc gia và Hội Sinh thái Việt Nam.

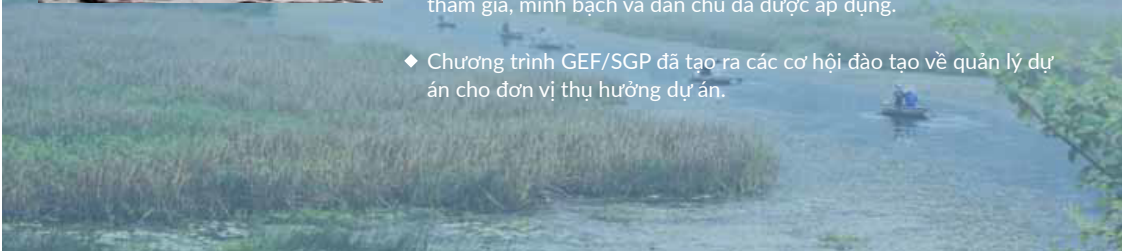
NHỮNG VƯỚNG MẮC VÀ VẤN ĐỀ ĐƯỢC GIẢI QUYẾT

Đơn vị thụ hưởng dự án gặp rất nhiều khó khăn trong việc lập kế hoạch và xây dựng ngân sách dự án, cũng như tìm kiếm phần đóng góp tài chính theo cam kết của UBND tỉnh. Các lý do chính về các vấn đề này là do năng lực quản lý dự án của đơn vị thụ hưởng dự án còn hạn chế. Là hội nông dân nên đơn vị còn thiếu chuyên môn và kinh nghiệm về các hoạt động giáo dục môi trường và bảo tồn. Ngoài ra, dự án được thực hiện ở 7 xã cũng là khó khăn đối với đơn vị thụ hưởng dự án trong việc giám sát và đánh giá dự án và hợp tác với các cấp chính quyền địa phương và các hội nông dân của các xã khác.

Các biện pháp giải quyết những vấn đề trên bao gồm:

- ◆ Chương trình GEF/SGP đã xác định được các nguồn hỗ trợ kỹ thuật hợp lý ở địa phương và đã hỗ trợ đơn vị thụ hưởng dự án trong việc xây dựng các điều khoản tham chiếu (TOR) về các dịch vụ này.
- ◆ Chương trình GEF/SGP cùng với các cơ quan liên quan của địa phương, như Sở NN&PTNT và Sở GD&ĐT và Ban Quản lý Khu bảo tồn thiên nhiên Vân Long đã hỗ trợ đơn vị thụ hưởng dự án trong việc xây dựng kế hoạch dự án và tìm kiếm phần đóng góp tài chính đã cam kết của UBND tỉnh và xã.
- ◆ Dự án đã xây dựng và đưa vào áp dụng cơ chế hợp tác giữa 7 xã trong việc thực hiện dự án. Các nguyên tắc quản lý dự án có sự tham gia, minh bạch và dân chủ đã được áp dụng.
- ◆ Chương trình GEF/SGP đã tạo ra các cơ hội đào tạo về quản lý dự án cho đơn vị thụ hưởng dự án.

NHỮNG BÀI HỌC CHỦ YẾU

1. Nhiệm vụ nâng cao nhận thức cộng đồng trong các cấp chính quyền, các cơ quan liên quan và cộng đồng địa phương về Quỹ Môi trường toàn cầu (GEF) và chương trình GEF/SGP ở những nơi thực hiện các dự án của Chương trình GEF/SGP có ý nghĩa rất quan trọng. Việc làm này cần được triển khai trước tiên và thường xuyên. Nâng cao nhận thức và hiểu biết giữa các đối tác của Chương trình GEF/SGP và các bên liên quan chủ chốt thông qua việc phổ biến thông tin về các tiêu chí của Chương trình GEF/SGP ngay từ giai đoạn xây dựng dự án là vấn đề có ý nghĩa quan trọng.

2. Sự làm chủ, hưởng ứng, chấp nhận và sự tham gia của cộng đồng trong quá trình xây dựng và thực hiện dự án là yếu tố quyết định đảm bảo sự thành công và tính bền vững của dự án. Mối gắn kết giữa các hoạt động bảo tồn và sinh kế bền vững sẽ được tạo ra để bảo đảm cho tính bền vững của dự án. Chương trình quay vòng vốn vay do tổ chức của đơn vị thụ hưởng dự án quản lý chứng tỏ rất phù hợp với những hoạt động tạo thu nhập, bảo đảm bình đẳng, nâng cao nhận thức và trách nhiệm, loại bỏ 'tính ỷ lại' của cả cộng đồng lẫn chính quyền địa phương, cũng như từ bỏ cơ chế xin-cho và nâng cao được tính bền vững về tài chính của các dự án.

3. Việc xây dựng năng lực của đối tác Chương trình GEF/SGP thông qua các hội thảo tập huấn về xây dựng và thực hiện dự án đóng vai trò quyết định trong việc nâng cao chất lượng của các đề xuất dự án, hiệu lực và hiệu quả thực hiện dự án.

4. Việc tham gia đầy đủ của các bên liên quan chủ chốt ở địa phương, như các cấp chính quyền, các cơ quan liên quan và các cộng đồng địa phương trong việc xây dựng và thực hiện dự án là một nhân tố quan trọng góp phần vào thành công của dự án. Vai trò và đóng góp theo cam kết của các cấp chính quyền địa phương là rất cần thiết đối với việc thực hiện, nhân rộng và tính bền vững của dự án. Sự làm chủ các dự án thuộc Chương trình GEF/SGP của các cấp chính quyền địa phương có ý nghĩa rất quan trọng và là một trong những yếu tố có thể đóng góp cho tính bền vững của dự án.

5. Sự hỗ trợ của Chương trình GEF/SGP trong xây dựng và thực hiện dự án là rất cần thiết, góp phần đáng kể vào việc nâng cao chất lượng và hiệu quả thực hiện dự án. Trong việc thực hiện dự án, việc hỗ trợ các đơn vị thụ hưởng dự án xây dựng các kế hoạch công tác của dự án một cách chi tiết, phù hợp với các điều kiện của địa phương là cần thiết bảo đảm tiến độ dự án và thực hiện được các mục tiêu của dự án theo khung thời gian của dự án.

ĐỊA ĐIỂM DỰ ÁN

7 xã thuộc vùng đệm của
Khu Bảo tồn thiên nhiên

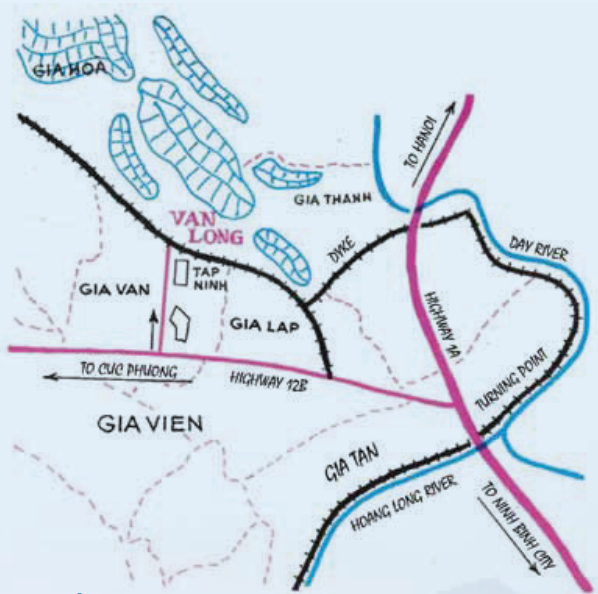
KINH PHÍ DỰ ÁN

Tổng kinh phí dự án:
78,144 USD

Kinh phí của Chương trình GEF/SGP:
50,000 USD

Tài trợ tiền mặt:
6,950 USD

Tài trợ bằng hiện vật:
21,194 USD

THỜI GIAN THỰC HIỆN DỰ ÁN

Tháng 6 năm 2001 – tháng 6 năm 2004

THÔNG TIN SƠ LƯỢC VỀ CÁN BỘ NGUỒN

Tổ chức thực hiện dự án: Hội Nông dân xã Gia Vân, huyện Gia Viễn, tỉnh Ninh Bình

Ông Lê Văn Súng, Chủ tịch Hội Nông dân xã Gia Vân, huyện Gia Viễn, tỉnh Ninh Bình,
Việt Nam – Trưởng Ban điều hành dự án

Điện thoại: +843 0386 8115 | **Fax:** +843 0386 8091

Địa chỉ: xã Gia Vân, huyện Gia Viễn, tỉnh Ninh Bình, Việt Nam

CHƯƠNG TRÌNH TÀI TRỢ CÁC DỰ ÁN NHỎ CỦA QUỸ MÔI TRƯỜNG TOÀN CẦU

304 Kim Mã, Ba Đình, Hà Nội, Việt Nam

Điện thoại: +8424 3850 0100 / **Fax:** +8424 3726 5520

Email: gef-sgp-vietnam@undp.org / **Website:** www.sgp.undp.org